

Skjold-klassens rolle i fremtidens Sjøforsvar

Kommandørkaptein Lars Hind Flostrand

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen holdt den 29. oktober et foredrag i Sjømilitære Samfund i Bergen med tittelen ”Utfordringer i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk”. Skjold-klassens berettigelse ble ikke uventet et tema under spørsmålsrunden. Statsråden oppfordret fra talerstolen Sjøforsvarets offiserer til å komme på banen med argumenter for å tydeliggjøre Skjold-klassens rolle i fremtidens Sjøforsvar. Hensikten med dette innlegget er å besvare Statsrådens to hovedspørsmål: Hva er formålet med Skjold-klassen og hvordan skal Skjold-klassen operere sammen med andre enheter?

Skjold-klassen tilfører nasjonen og Forsvaret noe helt nytt. Et kosteffektivt, fremtidsrettet, norsk produkt med langt bedre egenskaper enn vi kunne håpe på. En sammenligning med dagens MTB (missiltorpedobåt) av Hauk-klassen er det vanskelig å gjøre, bortsett fra at både Hauk og Skjold beveger seg i samme element.

Skjold får en høy taktisk mobilitet, avanserte sensorer, en balansert våpenlast og god utholdenhet. Som følge av disse egenskapene kan fartøyet aksjonere raskt, patruljere et stort område, forbli i området over lang tid - og ved behov avfyre våpen på kloss hold eller over lange avstander med høy presisjon. I tillegg er fartøyet slik konstruert, at det har en viss evne til å operere uoppdaget. Dette kan benyttes ved behov dersom det ikke er ønskelig å bli oppdaget, eller motsatt dersom synlig tilstedeværelse eller avskrekking er et poeng. Alt dette gjør fartøyene meget anvendelige over hele konfliktskalaen - fra fredstidsoppgaver, i krisesituasjoner til krigsinnsats.

Den valgte skrogløsningen sammen med fremdriftsmaskineriet, som består av fire gassturbiner gjør fartøyet til verdens raskeste krigsskip. For eksempel vil det ta ca én time å forflytte seg fra skjærgården til de nærmeste oljeinstallasjonene. Sensorene er både aktive og passive, dette betyr at fartøyene kan ”se” og ”lytte” uten selv å bli oppdaget, dag og natt. Av våpen utrustes fartøyene med mitraljøser, hurtigskytende kanon og det langtrekkende Naval Strike Missile (NSM – utviklet ved Kongsberg Defence & Aerospace). Våpensammensetningen gjør fartøyene avskrekking og slagkraftige mot mål på kloss hold og store avstander. Videre vil presisjonsivået være så høyt at utilsiktet skade avverges.

Skjold-klassen er optimalisert for overflateoperasjoner i kystnære farvann, men i tillegg har fartøyet gode havgående egenskaper. Skjold-klassens begrensede dypgående sammen med gode manøvreringsegenskaper og høy fart gjør fartøyene effektive, men samtidig lite sårbare i kystsonen. Forenklet kan man si at Skjold-klassen skal dekke kystsonen fra kystlinjen og ut til fregattens naturlige operasjonsområde. Sammen med en fregatt og dens helikopter vil disse enhetene kunne oppdage og håndtere et stort spekter av trusler, enten den kommer gjennom luften, på eller under havflaten. En tradisjonell eller asymmetrisk trussel vil raskt kunne oppdages, identifiseres og eventuelt stoppes med hensiktsmessige midler.

Spesialstyrker har lenge vært en prioritert ressurs, og Skjold-klassens kapasiteter gjør den særdeles godt egnet til å støtte egne eller andre nasjoners soldater. Skjold-klassen vil kunne flytte spesialstyrker til et område raskt og uoppdaget, enten det er på norsk sokkel eller inn til en hvilken som helst kyst. Fartøyet har også en våpen- og sensorutrustning som gjør det i stand til å gi direkte støtte til operasjonene mens de pågår. Dette kan for eksempel være kontroll med luftrommet eller direkte og presis ildstøtte med artilleri.

Kommunikasjonsutstyret om bord er også dimensjonert for å kunne samarbeide med alle relevante enheter, deriblant spesialstyrker. Dette betyr at det også vil være mulig å drive ledelse av operasjoner med spesialstyrker fra Skjold-klassen.

Dette bringer meg over til hovedspørsmål nummer to: Hvordan skal Skjold-klassen operere sammen med andre enheter? Marinen består av relativt få enheter sett i forhold til vår lange kystlinje og de sikkerhetsutfordringene vi kan se for oss i dag og i fremtiden. Til gjengjeld bygger og fornyer vi nå vår flåte. Fra 2011 vil vår Marine være en av de mest moderne i Europa. Foruten de hjemlige utfordringene, erfarer vi at samtlige av våre strukturelementer har kapasiteter som etterspørres ute, både i Nato og nylig også av FN. De norske MTB'ene har i følge Statsråden fått "strålende tilbakemeldinger" for sin FN-innsats utenfor Libanon. Likeså er tilbakemeldingene utelukkende positive fra samøvelsen med Natos reaksjonsstyrke vest i Middelhavet. I disse oppdragene var det nettopp operasjoner i kystnære farvann som var oppdraget til de mindre enhetene.

Behovet for hurtig og nøyaktig informasjonsflyt er helt avgjørende i fremtidens operasjoner. Det er dette som menes når Forsvaret skal utvikles i en "nettverksbasert" retning. Fartøy, fly landavdelinger og ledelselementer kobles sammen, og deler informasjon og beslutningsgrunnlag i nær sann tid. Skjold-klassen vil gi et kraftfullt bidrag i denne utviklingen. Ombord på disse fartøyene finner man det mest moderne av militær informasjonsteknologi. Skjold-klassen vil kunne kommunisere effektivt med andre militære styrker i luften, til sjøs og på land. I tillegg vil fartøyene kunne sende store mengder informasjon i nær sann tid tilbake til politiske og militære beslutningstakere når det er nødvendig. De fleste tekniske hindre for slikt avansert samarbeid er overkommet ved hjelp av satellittsamband og avanserte datalinksystemer. Skjold klassen har derfor den tekniske forutsetningen for å samarbeide effektivt med andre nasjonale eller multinasjonale styrker.

Forsvaret har gjennomgått en kvantitativ reduksjon og en kvalitativ opprustning. I denne situasjonen er det ikke lenger så relevant å telle enkeltelementer som fregatter, kampfly eller Skjold-klasser. Det sentrale spørsmålet er hvilke militære oppgaver vi skal være i stand til løse, og hva slags styrker som settes sammen for å løse dem. Skjold-klassens kapasiteter inngår som en del av en helhet, og fartøyenes evne til å arbeide sammen med andre nasjonale og multinasjonale enheter er en av dens største fortrinn.

Diskusjonen om anvendelighet og relevans bør heves et hakk, og man bør studere sammenhengen mellom ulike kapasiteter. Skjold-klassen utfyller Kystvakten (KV) ved at den kan være på plass på meget kort varsel når KV trenger forsterkninger for å sette makt bak kravene. Skjold-klassen vil utfylle fregattene ved at den kan forbli uoppdaget og ha oversikt over områder hvor de større fartøyene ikke kommer til, eller som det er formålstjenlig å unngå. Skjold-klassen vil utfylle kampfly ved at den kan være i et område over lang tid og være synlig til stede, bygge et situasjonsbilde og holde oversikten.

Avslutningsvis: Skjold-klassen er bygget, tre besetninger er ferdig utdannet og trent, testseilasen er påbegynt og fartøyene er i all hovedsak betalt. Det er med stor respekt og høye forventninger vi nå tester ut dette nye, unike redskapet - laget for å løse dagens og fremtidens sikkerhetsutfordringer.

Bergen, 31. oktober 2007